

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «САРНЕНСЬКИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ»
САРНЕНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Консультативною радою

КУ «Сарненський ЦПРПП»

Протокол №2

від 18 травня 2026 року

Руслана ТРЕТЯК

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які реалізують Державний стандарт базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (7-9 класи)

**«ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО
НАВЧАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
НА РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Розробники: Комунальна установа «Сарненський центр професійного розвитку педагогічних працівників» (Руслана ТРЕТЯК, директорка; Оксана ТКАЧ, консультантка).

Напрямок підвищення кваліфікації: особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року.

Рецензенти:

Світлана МАРТИНЧУК, кандидат історичних наук, заступник керівника з виховної роботи Відокремленого структурного підрозділу "Сарненський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету".

Наталія РАДЬКО, заступник директора з навчальної роботи Відокремленого структурного підрозділу "Сарненський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету".

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики є забезпечення рівного доступу до якісної освіти кожній особі з урахуванням її індивідуальних потреб та можливостей, а також створення сприятливих умов для розвитку її потенціалу, що визначено стратегічною метою Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання.

В умовах сучасних викликів та реалізації Державного стандарту базової середньої освіти особливої ваги набуває професійна підготовка педагогічних працівників. Сучасний педагог повинен бути готовим до організації освітнього процесу на засадах партнерської взаємодії, здійснення психолого-педагогічного супроводу та створення безпечного й підтримувального освітнього середовища.

Запропонована програма спрямована на формування у педагогічних працівників практичних умінь і навичок щодо адаптації та модифікації навчального матеріалу, добору ефективних методів і форм роботи, організації командної взаємодії фахівців психолого-педагогічного супроводу, а також створення умов для успішної соціалізації та розвитку кожного здобувача освіти. Її реалізація сприятиме вдосконаленню інклюзивної практики в закладах освіти, підвищенню якості освітнього процесу та забезпеченню принципів рівності, доступності й безбар'єрності в освіті.

Програму розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904, а також відповідно до державної політики щодо створення і забезпечення інклюзивного освітнього середовища (закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державний стандарт базової середньої освіти, Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року).

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які реалізують Державний стандарт базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (7-9 класи).

Обсяг (тривалість): 15 годин / 0,5 кредита ЄКТС.

Особливості реалізації програми: реалізація програми навчання в синхронному та асинхронному режимі.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток та вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників щодо організації інклюзивного навчання, забезпечення педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти, реалізації індивідуального підходу, створення безпечного та безбар'єрного освітнього середовища відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та концепції Нової української школи.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити педагогічних працівників із сучасними нормативно-правовими засадами організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти;

- сформувати розуміння принципів, цінностей та педагогічних засад інклюзивної освіти;

- розвинути навички організації ефективної взаємодії учасників команди психолого-педагогічного супроводу;

- сформувати вміння розробляти та реалізовувати індивідуальну траєкторію розвитку учня з особливими освітніми потребами;

- удосконалити практичні навички адаптації та модифікації змісту навчання, методів, форм і засобів освітнього процесу відповідно до потреб учнів;

- сформувати вміння здійснювати компетентнісне, індивідуалізоване та справедливе оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП;

- сприяти розвитку професійної готовності педагогічних працівників до створення психологічно комфортного, безпечного та підтримувального освітнього середовища;

- забезпечити практичне застосування отриманих знань під час вирішення професійних ситуацій, пов'язаних із навчанням і підтримкою учнів з особливими освітніми потребами.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року № 1225: предметно-методична (А2), психологічна (Б1), емоційно-етична (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), інклюзивна (В1), організаційна (Г2), оцінювально-аналітична (Г3), здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами опанування програми підвищення кваліфікації педагогічні працівники удосконалять професійні компетентності щодо організації інклюзивного навчання та реалізації педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Слухачі отримають *знання* про:

- основні підходи до організації інклюзивного навчання;
- принципи побудови та планування індивідуальної освітньої траєкторії розвитку осіб з ООП;
- особливості розроблення індивідуальної програми розвитку;
- механізм здійснення адаптації та модифікації навчальної програми;
- принципи, функції та інструменти різних видів оцінювання, зокрема формувального;
- ролі і завдання усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти з ООП.

Слухачі удосконалять свої *уміння та навички*:

- організувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до

навчання в НУШ визначати й враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів;

- створювати безбар'єрне, безпечне, інклюзивне освітнє середовище: використовувати здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі;

- налагоджувати партнерську комунікацію з усіма учасниками команди психолого-педагогічного супроводу та розробляти індивідуальну програму розвитку здобувачів освіти з ООП;

- адаптувати та модифікувати зміст навчальної програми, добирати методи, прийоми та засоби навчання відповідно до рівнів підтримки учнів з ООП;

- здійснювати компетентнісне, індивідуалізоване та справедливе оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП;

- добирати інструменти для формувального та підсумкового оцінювання.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- професійна мобільність та гнучкість;

- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами;

- просування демократичних цінностей.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання слухачів здійснюється як цілісна система контролю, що поєднує поточне відстеження навчальної активності та підсумкову перевірку досягнутих результатів. Вона побудована на засадах прозорості, об'єктивності та орієнтації на практичне застосування здобутих знань у сфері інклюзивної освіти.

Зарахування результатів підвищення кваліфікації відбувається за умови виконання слухачем щонайменше 80 % передбачених програмою видів навчальної діяльності, участі в практичних заняттях, опрацювання навчальних матеріалів і успішного проходження підсумкового контролю.

Оцінювання здійснюється із застосуванням таких форм:

- виконання тестових завдань, спрямованих на перевірку розуміння теоретичних положень програми;

- розв'язання практико-орієнтованих завдань (адаптація/модифікація змісту навчальної програми, добір форм і методів навчання відповідно до рівнів підтримки та ін.), аналіз педагогічних ситуацій та кейсів інклюзивного навчання;

- рефлексивний аналіз власного професійного досвіду та самооцінювання результатів навчання.

Підсумкова оцінка формується на основі комплексного врахування:

- рівня опанування теоретичного матеріалу програми: від 70 до 100 % правильних відповідей;

- здатності застосовувати знання в умовах реальної педагогічної практики;

- якості виконання практичних завдань та їхньої методичної доцільності;

- сформованості навичок професійного аналізу та педагогічної рефлексії;

- готовності до впровадження інклюзивних підходів у власній освітній діяльності.

За результатами успішного проходження навчання слухачам видається сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат відповідно до встановленого зразка обсягом 15 годин / 0,5 кредита ЄКТС.

Вартість: 400 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачає поєднання теоретичного опрацювання матеріалу, виконання практико-орієнтованих завдань та організацію самостійної роботи слухачів, що забезпечує цілісне засвоєння змісту інклюзивного навчання та формування відповідних професійних компетентностей.

Теоретичний складник програми спрямований на опанування слухачами базових положень інклюзивної освіти, сучасних підходів до організації навчання учнів з особливими освітніми потребами, нормативно-правових засад функціонування інклюзивного освітнього середовища, а також особливостей реалізації Державного стандарту базової середньої освіти в умовах інклюзії.

Практичний складник програми орієнтований на формування та розвиток у педагогів умінь застосовувати інклюзивні підходи в освітньому процесі. Він передбачає опрацювання педагогічних ситуацій, аналіз кейсів, моделювання діяльності в інклюзивному класі, відпрацювання навичок адаптації та модифікації навчального матеріалу, організації педагогічної підтримки учнів з ООП, а також удосконалення підходів до оцінювання їхніх навчальних досягнень. Практичні завдання виконуються під час занять відповідно до навчально-тематичного плану.

Самостійна робота слухачів передбачає опрацювання нормативно-правових документів у сфері інклюзивної освіти, ознайомлення з сучасними науковими підходами та методичними матеріалами, аналіз педагогічного досвіду.

Зміст програми структуровано за логічно взаємопов'язаними темами, що послідовно розкривають ключові аспекти організації інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти.

Завершальним етапом навчання є підсумковий контроль, який містить 25 запитань. Оцінювання здійснюється у відсотковому вимірі: максимальний результат становить 100 %, прохідний рівень — не менше 70 %. Слухачі, які

успішно виконали всі види навчальної діяльності та пройшли підсумковий контроль, отримують сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, складає 15 годин, з них:

4 год – лекційні заняття;

8 год – практична робота;

2 год – самостійна робота;

1 год – підсумковий контроль.

Навчально-тематичний план

№	Назва теми	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Всього
1	Педагогічні засади інклюзивного навчання та забезпечення освітніх потреб учнів з ООП	2	-	1		3
2	Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу та реалізація індивідуальної траєкторії розвитку учня з ООП	1	3	-		4
3	Педагогічні підходи до адаптації та модифікації змісту освіти в інклюзивному середовищі	-	3	-		3

4	Особливості оцінювання учнів з особливими освітніми потребами	1	2	1		4
5	Підсумковий контроль	-	-	-	1	1
6	Всього годин	4	8	2	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Педагогічні засади інклюзивного навчання та забезпечення освітніх потреб учнів з ООП

Поняття про учнів з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, інклюзивне освітнє середовище. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки. Особливості надання педагогічної підтримки. Керівні принципи забезпечення ефективного переходу учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти.

Тема 2. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу та реалізація індивідуальної траєкторії розвитку учня з ООП.

Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗЗСО на рівні базової середньої освіти (далі - Команда). Склад та основні функції учасників Команди. Функції педагога у складі команди. Розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з особливими освітніми потребами. Роль батьків як рівноправних членів Команди у розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей.

Тема 3. Педагогічні підходи до адаптації та модифікації змісту освіти в інклюзивному середовищі

Здійснення адаптацій в освітньому процесі та/або модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) для осіб з особливими освітніми потребами з метою досягнення результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти та/або індивідуальною програмою розвитку учня. Різновиди адаптацій і модифікацій, добір ефективних методів

і прийомів навчання, забезпечення доступності навчального матеріалу. Використання диференційованого підходу та індивідуальної програми розвитку як основи планування освітнього процесу.

Тема 4. Особливості оцінювання учнів з особливими освітніми потребами

Адаптація методів, форм і прийомів оцінювання відповідно до індивідуальних можливостей та освітніх потреб учнів з ООП. Використання формуального оцінювання, альтернативних способів перевірки знань і досягнень, створення умов для демонстрації результатів навчання у зручній для учня спосіб. Зв'язок оцінювання з індивідуальною програмою розвитку: узгодження критеріїв оцінювання з очікуваними результатами навчання, визначеними в ІПР, та забезпечення системного моніторингу індивідуального прогресу учня та учениці.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Аналіз кейсів педагогічних ситуацій в інклюзивному класі та визначення оптимальних шляхів педагогічної підтримки учнів з ООП.
2. Розроблення фрагменту індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня / учениці з урахуванням його / її освітніх потреб.
3. Добір та обґрунтування адаптацій і/або модифікацій змісту навчального матеріалу з конкретного навчального предмета (інтегрованого курсу).
4. Розроблення диференційованих навчальних завдань для учнів з різними рівнями підтримки.
5. Підготовка прикладів використання формуального оцінювання в інклюзивному класі.
6. Розроблення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП відповідно до ІПР.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного навчання в закладі освіти.
2. Сучасні підходи до організації педагогічної підтримки учнів з ООП.
3. Роль педагогічного працівника в організації інклюзивного освітнього середовища.
4. Функції та структура команди психолого-педагогічного супроводу.
5. Особливості формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про внесення змін до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 787. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0787729-25#Text>

2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова КМУ від 15.09.2021 року № 957.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

3. Про освіту: Закон України від 05.09. 2017 року №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 року № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2026 № 988-р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

6. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

6. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225. URL:

<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu->

Основна література

1. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку /навчально-методичний посібник/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко, Н.А. Ярмола та ін. – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. – 120 с.

2. Лист Міністерства освіти і науки України від 26.08.2025 № 1/17666-25 «Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2/list-mon-26082025-117666-25-rekomendaciyi.pdf>

3. Методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації»: лист Міністерства освіти і науки України від 03.08.2023 № 1/11479-23. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2023/08/04/Lyst.MON-1.11479-23.vid.03.08.2023-1.pdf>

4. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О.Федоренко. Київ, УІРО, 2024, - 40 с.